

[B] **IK BEN VANDAAG JOUW VERTREK.
POËZIE VAN RODAAN AL GALIDI**

Rodaan Al Galidi (1971), prozaïst, dichter en columnist, is afkomstig uit Irak en woonde sinds 1998 in Nederland, nadien in Antwerpen. Hij publiceerde vijf romans, vier bundels columns en heeft intussen zeven dichtbundels op zijn naam staan. Als jonge ingenieur ontvluchtte hij zijn land van herkomst toen hij daar onder de wapens werd geroepen. In Nederland werd hem asiel geweigerd en raakte hij uitgeprocedeerd. Pas in 2007 kon de auteur genieten van een algemene asielmaatregel. Het was overigens in datzelfde jaar dat hij als dichter in ons taalgebied voor het voetlicht trad toen zijn bundel *De herfst van Zorro* voor de VSB Poëzieprijs werd genomineerd. Zijn taal is verfrissend en wat uitdagend. Niettemin zakte hij in 2011 voor een inburgeringcursus, examen Nederlands inclusief, waardoor zijn verblijfsvergunning aan een zijden draadje kwam te hangen. Intussen was Al Galidi naar Antwerpen verhuisd. Uiteraard behoort die onzekere situatie, met het heen en weer slingeren tussen drie nationaliteiten, tot de prominente motieven van zijn poëzie.

De gedichten van Al Galidi hebben een bevreemdende en tegelijk vertrouwde toets. Bevreemdend, omdat de dichter vaak minder voor de hand liggende combinaties van beelden niet schuwt. Vertrouwd, want Al Galidi beweegt zich als dichter in een ons bekende omgeving van bibliotheek, tweedehandsboekhandel, ziekenhuis, zaal of bed, en dat met inbegrip van alle denkbare personages die deze decors bevolken. De dichter probeert de werkelijkheid om zich heen als het ware te herschrijven, bij voorkeur met een dromerige inslag; hij poneert daarbij mondjesmaat zijn persoonlijke geschiedenis in het nieuwe, geschreven idioom. Die feiten worden vakkundig en gericht ondergebracht, zodat de bevreemding toch een zeker vertrouwen wekt. Eigenlijk, zo blijkt, is deze dichter een Belg en Nederlander *pur sang*, want het hele arsenaal aan maatschappelijk geladen begrippen passeert de revue. Alleen: ze worden in een andere context geplaatst, vermenigvuldigd, opgedeeld, herinnerd en herschreven.

Met zijn drie jongste bundels bevestigt Rodaan Al Galidi de eerdere constatering dat zijn dichterschap

in een stroomversnelling is geraakt, en dat hij poëzie pleegt die hier niet eerder werd gelezen. Wat prettig gestoord soms, wat stout en behept met tonnen zelfironie. In een van de eerste gedichten uit de bundel *Digitale hemelvaart* (2009) identificeert de dichter zich met bekende hoofdpersonen uit de (Russische) wereldliteratuur: Misjkin uit *De idioot*, Natasja uit *Oorlog en vrede*, Lara uit *Dokter Zhivago*, maar ook met zichzelf in zijn fictieve autobiografie, *Laatste dagboek in Baghdad*. De personages lijken hem beter te begrijpen, en ook “geven ze mijn vingers de kans / om door hun hart te bladeren”. Maar dat leidt onherroepelijk tot een existentiële conclusie: “Ik verander in een kooi / en een vogel”, met inbegrip van een menselijke reactie tot zelfbehoud:

Duizenden mensen die sterven
aan hongersdood of oorlog
raken mij niet zo
als de dood door kou van een vlinder.
Een emmer gevuld met menselijke tranen
maakt me niet zo verdrietig
als de droogte
van een druppel dauw.

Navrante beelden worden afgewisseld met speelse, ironiserende: “Als religieuzen / praten over de geboorte in de stal, / wordt een kinderboerderij wakker / in mijn hoofd.” De dichter toont op een prettige manier hoe heel veel dingen overal dezelfde zijn. Maar dat niet alles vrolijkheid en woordspel is, blijkt uit een gedicht als ‘Ik, de dichter’, waarin Al

Rodaan Al Galidi.

Galidi zich – zoals elders in zijn werk – bijna pijnlijk bewust wordt van het verleden dat hij ooit is ontvlucht: “In zijn ellendige jaren / liet ik mijn volk in de steek, / ontsnapte naar een andere taal / en bedelde om de vrijheid van anderen / voor mij en mijn pen.” De dichter speelt met de ik als persoon die hij was en de man die hij is geworden, de schrijver elders en hier, waarbij in de eerste twee versregels uit bovenstaand citaat een vreemde vermenging ontstaat van de auteur met het volk dat hij moest achterlaten. De metafoor is krachtig en blijft dat ook, want verderop zoekt datzelfde volk brood in de zakken van bloederige lijken, en “zocht ik als een rat / naar een citaat over mij op het internet / om op de kaft van mijn boek te zetten”. Of op het einde van datzelfde gedicht:

Met gemeenheid en laagte
stal ik het bloed en de tranen van mijn volk
en verhandel die op festivals.
Ik, de dichter.
Zelfs het gedicht schrijf ik
om te bewijzen dat ik nog mens ben.

Het is duidelijk dat de schrijver met zijn verleden slechts moeilijk in het reine komt en het aan hem blijft knagen. Zijn enige verweer bestaat uit het schrijven van boeken met alles eromheen: het moet het ultieme bewijs leveren van zijn menselijkheid. Vervolgens gaat de dichter zich als het ware ontmantelen, tekortdoen, uitkleden om zich uit sprokkels werkelijkheid en tekst weer op te bouwen: scherp en streng voor zichzelf, ironisch en met behulp van de schim van Saddam en zijn bijtende honden, en met dagbladrecensenten die “mijn woorden aanvielen / en bewezen / dat ze herhalingen waren, / geen boodschap hadden / en niet bij de literatuur hoorden”. De voorlopige dichterlijke conclusie: “Mijn gedichten / besloten niet meer toegankelijk te zijn, / om niet gebeten te worden.” Zijn literaire werk werd ingekort tot twee luttele zinnen: “Ook wie goed schrijft, / kan hier niet blijven.” Dichtbundels en hun auteur belanden bij De Slegte. Of hoe poëzie zich kan bewegen tussen zichtbare en onzichtbare pijn, tussen insluiten en uitsluiten, spotlights en ramsj.

Met zijn daaropvolgende bundel *In de maat van de eenzaamheid* (2012) heeft Rodaan Al Galidi fysiek

onderdak gevonden in Antwerpen, en als auteur bij een Vlaamse uitgever met dezelfde klasse als de Nederlandse huizen waar hij eerder had gepubliceerd. De dichter richt zich nog doelbewuster op de lezer, besluit niet langer “ontoegankelijk” te zijn – een taalspelletje, want eigenlijk laten al zijn gedichten zich vlotjes lezen – en gaat uit van een haast infantiele verwondering vanuit een nieuw literair perspectief. De dichter is rustiger en speelser, maar blijft ironisch, lijkt zelfzeker, maar blijft zichzelf onverminderd in twijfel trekken. Het gedicht krijgt in deze bundel als het ware lichamelijke contouren. Meer dan eens lijken poëzie, auteur, sprookjes, omgeving en componenten uit die omgeving (zoals de steeds terugkerende honden) samen te vallen om in die zin een treffend decorum te vormen:

Ik ging naar het centrum van de stad
om een glimlach te vangen
voor in het lege aquarium van mijn blijheid.
Misschien zou hij uitgroeien tot een lach.
Ik smeed een paar grapjes als aas
op de koude stilte van de stenen,
bevestigde mijn lippen aan de haak
en gooide ze in het chagrijnige gezicht
van het dagelijks leven.

Bovendien blijft de dichter zich in dit alles van even verrassend als scherp beeldmateriaal bedienen. In het gedicht ‘De oorlog van de andere kant’ klinkt het zo: “De oorlog leerde mij het verdriet, / ik bedoel het echte verdriet / dat een rug verandert in een hernia. / De oorlog leerde mij zonder schaamte te huilen / om wat tranen toekomt / en om wat geen traan verdient.” De niet aflatende oorlog die als een permanent schuldgevoel achter de dichter aan kruipt, hoe dan ook sociaal willen zijn en al dan niet aanvaard worden, maar ook liefde en poëzie: Rodaan Al Galidi laat ze meertillen in vrijwel elke versregel uit deze bundel. Nog een mooi gedicht, nu over Amsterdam, opvernd in uiteenlopende leesrichtingen:

In deze stad
rent de schoen achter de voet,
het mes achter de hand,
de tijd achter de afspraak.

